

جەواھىر

كوشتن و كۆمەلكوژىيەكان و كۆرەوو گۆرە بەكۆمەلەكان، كۆسۇفۇى بە جىھان ناساند، جەواھىر كە چەند سالىكە ھاتوتە سويد، وتى:

كە ھاتم كەم كەس ناوى ولاتى كۆسۇفۇيان بىستبوو. ھەر بە يوگۇسلافيا دەناسرا. كە خوین رژا، كە سەدان مزگەوتى موسلمانەكان خاپووركرا، كە حكومە زاتىيەكەى سەردەمى نىمچە دىموكراسىيەكەى (تىتو) ھەلۈەشايەو، كە كۆرەويان بە تەواوى مىللەتلىك كىرد، كە لە زىستانى شەختەو ساردا روويان لە شاخ و سنوورى چەند ولاتلىك كىرد. مىللەتى ئەلبانى ناو كۆسۇفۇ ناسرا. خاكى ئەلبانىيەكانى ناو يوگۇسلافيا، بە رەسمى و لەسەر نەخشەو لە سالۈنەكانى سىياسى جىھان و لە مىدىياكان .. بوو كۆسۇفۇ!

پاش ئەوۋى ھىزەكانى ناتۆ ھەرەشەكانى ئەمىرىكا سوپاۋ حكومەتى سىرىيەكانى يوگۇسلافيا لە كۆسۇفۇ دەرىپەراندى. بوار كرايەو، سنوور كەوتە سەرىپشت و جەواھىر، پاش ئەو ماوۋە درىژە سەردانى ولاتى كىردەو، دەستى نەرمى باوكە پىرەكەى ماچكىردەو. سەردانى خىزم و ھەوارى جارانى كىردەو، ئەویش لە گەل ھەزارەھا خىزانە ئاوارەكانى سەرسنوورەكان چۆۋە ولات، ئەوۋەيان جارى يەكەمى بوو.

جارى دووۋەمىش لە گەل دوو پىروفىسۇرى نەخۇشەيەكانى دەروونى زانكۆى (كارۋلىنسا) ى ستوكھولم سەردانى كۆسۇفۇى كىردەو. ئەوان كارى زانستىيان ھەبوو. كە سويد چەند ھەزار كەسىكى ئەلبانى لە كۆرەوۋەكەيان وەرگرت، ھاتنە سويدو ئارامى و نازىيان پىدان، لە گەل مىۋاندارى و نازەكە، ئەم دوو پىروفىسۇرە سى كەسى تەمەن جىاوان، ژن و پىاۋ و منالىيان ھەلېژارد، خوئىنيان وەرگرتن، پىرسىارىيان لىكرىن، دووجار كە لە سويدبون، ھاتنە سەردانىيان و ئەزمونى زۆر تايبەتى نەفسىيەيان لەسەر ئەنجامدان.

ئەوان لەناو گەرمەى شەپرا، لە ناو خىوۋەتى ساردى بەباران و بىرسىيەتى ھەلگىرابوونەو، بە فرۆكە گەيانداربوونە كەمپىكى ئاوارەكان و ھەموو پىۋىستىيەكانىيان بۇ دابىنكرابوو. لەو رەوشەدا ئەو تاقىكرىدەوۋەيان لەسەر ئەنجام دان. دوو سال مانەو، كە مۆلەتەكەيان تەواۋ بوو، كە بوارى مانەوۋەيان كۆتايى ھات، ولات ئارام بۆۋەو شەپر نەما. ئەو سى كەسەش گەراندرانەوۋە ولات،

بەلام ئىستىمارەى پىرسىارو ولامەكانىيان و دوو نمونەى خوئىنيان لەم زانكۆيە، لە بەردەم تاقىگەى ئەو دوو پىروفىسۇرە مايەو، ئىشيان لەسەركىرد، وىستىيان بزانن مرۆى راۋنراۋو سەرمابىرۋوۋ ترساۋو بىرسى رەوشى چۆنە، چى لە تاقىكرىدەوۋەكانى خوئىنيان دەردەكەۋىت. كە گەرانەو، پاش گەرانەوۋەيان ھەمان پىرسىارو ئەزمونىيان دەۋىست، پاش سالىك لە ولاتا چى روو دەدات..!! رەوشىيان چۆن دەبىت، شەوان چۆن دەخەون، چۆن باسى ترس و راپەرىنى شەوان دەكەن، پىرسىارى نەفسىيان زۆر بوو، ھەموۋىيان نووسى. ئەمجارە ئەمەيان لە ولات لەسەر كىردن، جواھىر بۆى تەرجمە كىردن.

ئەم جارە نمونەى خوئىنيان وەرئەگرتن، بۇ ئەم مەبەستە نمونەيەكى فلتەرى تايبەتى ۋەك قونكە جگەرەيان بۇ سازكردبون، رۆژى سى جار لە ژىر زمانىيان دانان و سەيرى ئەنجامەكەيان كىردن، دووبارە پىرسىارو ۋەلامىيان لىكرىدەو، دووبارە نەفسىيەتى كەسى گەراۋەى پاش راۋنراۋىيان خوئىندەو، ھەموۋىيان نووسى، ئەو چەند مانگە ئىشى لەسەر دەكەن.

لەم دوو سەردانەى بۇ ولات، تاقىبى شەو رۆژى رەوشەكەى كىردبوو، ئەو زۆر ئاگادارى ولات بوو، زۆرى دەزانى، كە ۋەلامى پىرسىارەكانى دەدامەو، سوور ھەلگەرابوو، بە جۆشەۋە قسەى دەكرد. ھەر وتم حەز دەكەم باسى ولات و رەوشتان بزانم، يەكسەر وتى، كەى دەلئىت ئامادەم.

كە پرسىم دەكرد، ھەمان رەھوشى يەكچووى نىوان كوردستان و كۆسۆفۆم لە پىش چاوان بوو. زۆر بەرنامەو دەرووبەرە دوینی و ئایندەى لە ئیمەیان نزیكە، بۆیە پرسىارەكەو بابەتەكان تەربىون، یان ەك بەراوردی بكەم وابوو. بەم چاوه ئیشم كرد، بەم نیگایە ناوەرۆكى باسەكە خۆى دەنواند. سەرەتا پرسىم:

ئەگەر نەخۆشیکتان ھەبى و پىویستی بە نەشتەرگەریەك ھەبیت لە بلگراډ بكریت، دەچن...؟؟

نەخیر!! نەخۆشخانەكانى خۆمان ھەموو بواریكى تىدایە!!

بۆ خویندن دەچن...؟؟

نەخیر ئەوانەى لەو پىون ھەر گىراون و سۆراخیان نییە!!

موجەى فەرمانبەراتنان چۆنە...؟؟

مامۆستاو كرىكارى حكومەت و پۆلیس و .. مانگانە، نزیكەى سى سەد ماركى ئەلمانى وەردەگرن، پارە لەویى ماركى ئەلمانىە.

ئەدى خانشینەكان...؟؟

ھەتا ئىمرۆش يەك ماركیان وەرنەگرتو، وا خەرىكن ئىشى بۆ دەكەن، گوناحن!!

ئەو ماركانە، ئەو پارە زۆرە لە كى دیت...؟؟

حكومەتەكەى نەتەوہ يەكگرتوہكان " كەى فۆر " دەیدات، لە بودجەى ئەوانە. سەرچاوەى تریش ھەيە، ئەو داھاتەى رۆژانەى حكومەت، كە زۆر بە جوانى و رەسمى كۆدەكریتەوہ. خەلكیش لە دەرەوہ خزم و كەسیان زۆرە، ئەلبانى كۆسۆفۆ لە سويسراو ئەلمانیاو سویدو ئەمريكا زۆرن، زۆر ھاتونەتە دەرەوہ، لەسەردەمى شىوعیەتدا ئەوہى گەيشتبايە وڵاتانى خۆرئاوا دەحەوايەوہ، زامنى ژيان و كارو كاسبى دەكرا، بۆیە زۆرن لە دەرەوہ، ئەوانیش چاویان دەبىنیت، دەستیان بلاوہ، حەز بە يارمەتى و كۆمەك دەكەن. تا ئىمرۆش بانكى باوەرپىكراوى تىدا نییە، نوسینگەى ئەھلى ھەيە، بۆ پارە ناردنەوہ 5% وەردەگرن، يەكسەر و ئەو دەمە پارەكە لەویى وەردەگرن.

ئەدى پۆست...؟؟؟

ئىمرۆ لە (بىرشتىنا) ی پایتەختەوہ كارتىكمان بۆ ھاتوہ، بە سى رۆژ گەيشتوہ.

پولى كام وڵاتى پىوہ، ھى يوگۆسلافيا...؟؟

نەخیر، نالیم، ھىچمان لە گەلبان نەماوہ، نە ئاو، نە كارەبا، نە خویندن، نە كتیب، نە ژن بە ژنى و نە مارەكردن ....!!

بە خىرايى چوہ دەرەوہ، كارتەكەى ھىنا، ئەویش نەیدەزانى چە جۆرە پولىكى پىوہیە، خىرا كارتەكەى بە چاوى وەناو خویندیەوہ، ئەویش ناوو مۆرى و ناسنانەكەى " كەى فۆرى " نەتەوہ يەكگرتوہكانى لەسەربوو.

كە لە سنوور ئاودیو دەبن و دەچنەوہ، پارەتان لىوہردەگرن و گومرگتان دەكەن...؟؟

نەخیر يەك ماركمان لىوہرناگرن. ئەگەر شتى كارەبايى و گرانبەھامان پىبیت، گومرگ دەكریت، بەلام نەفەر گومرگ ناكريت.

ئەگەرچى وڵاتیان لەژىر چەپۆكى سربىيەكانا بوو، بەلام نوسین و زامنى ئەلبانى خۆيان چاك دەزانى، لەسەردەمى حكومە زاتىيەكەيان نوسین و خویندن و رۆژنامەيان ھەبوو، نوسەريان نەبوہ بە سربى بنوسریت، حكومەت زامنى سربى بە تىپى سلاقى لەسەر كرىبونە مال، بەلام زۆر پىرانەگەيشتن. بۆیە لەو كەشە ئازادىيەى، بە خەباتى خۆيان و رەھوشى سياسى دەقەرەكە بۆيان رەخسا، بواری كەلتوورى و رۆژنامەگەريان

ئامادەبوو، ئىستا لە ولاتى كۆسۆفۇ شەش رۇژنامەى رۇژانە بە زمانى ئەلبانى دەردەچىت، رۇژنامەى ھەفتانەو مانگانەو گۇقارېشيان زۆرە. تەلەقزىون و رادىوى شەپۇل بەربلاوو ھەرىمىيان زۆرە.

ئەلبانىەكانى ئەلبانىا ھەرىمەكە روو لە كۆسۆفۇ دەكەن بۇ كاسى و پارە پەيداكردن، ھەرزانتەر كاردەكەن، خەلكەكە زۆر ھەز ناكەن ئەلبانى تر بەشيان بخوات، بەلام سنوورىيان بۇ كراوئەتەو.

ئەلبانىەكانى كۆسۆفۇش ئىسلامن، بەلام زۆر كەم لە ناوەرۇكى ئايىنى پىرۇزى ئىسلام دەزانن، دە سالىەكە قورئانى پىرۇز تەرجمەى ئەلبانى كراو، لە دەرەو چاىكراو، لە مزگەتەكانيان كە ئىستا ژمارەيان زۆر زۆرە، ولاتانى ئىسلامى زۆرىيان دروستكرد، نوپۇز قورئان خویندن ھەيە، خەلكى لەسەر شەقامەكانا نوپۇزى ھەيى دادەبەستەن، لە مزگەوتە زۆرەكانا جىگايان نابىتەو. من يەك ئەلبانى كۆسۆفۇم لەم ولاتەدا، واتە لە سوید نەبىنىو، دوو سورەتى قورئانى پىرۇزى لەبەرىت، كەمىيان ھەيە بزانى نوپۇز بكات، بەلام لە كۆسۆفۇ، وا خەرىكە نوپۇزكەران و دىندارى زۆر گەشە دەكات، مزگەوتەكان جمەيان دى، بەرۇزوو دەبن، كەم كەم مەسىحىش ھەيە، بەلام لە ئەلبانىا زۆرتەن، رەوشى ئابوورىيان خراپتر بە پارەى كەمتر كار دەكەن.

جواھىر، وتى لەم سەفەرەم بۇ كۆسۆفۇ بە باوكم وت ئىسلامەكانى ناو سوید، ئەوانەى زۆر لە ئىسلام دەزانن، دەلېن، ئايىنى ئىسلامى بواری داو، ئامۇزاو پورزا لەپەكترى مارەبكرېن، بە پىنچەوانەى ئىسلامى ئىترە ئەمەيان زۆر قەدەغەو كفر كر دوو، وتى:

باوكم كە ئەو قسەى بىست دەستى بەرزكر دەو و وىستى لىم بكات، جنپوى پىدام و وتى:
لە دىن وەردەگەرىت، كافر دەبىت، ئەم قسانە نەكەيت. ئەو وتى ھىشتا زۆر دابو ناوەرۇكى شەرىعەتى ئىسلام نازانن.

بۇ راپەراندنى كاروبارى خۇيان و ھاولانتىانيان لە كۆسۆفۇ، ولاتانى ئەوروى و خەرىكە ئۇفیسى خۇيان لە برىشتىنا دەكەنەو. سويسرا ئەم ئۇفیسەى كر دوتەو، ئەلبانىەكان شاييان بەم ئۇفیسانە دىت و پىيان دەلېن، سەفارەت. ئەوان ئەو بە ناساندنى سىياسى بە ولاتەكەيان دەزانن

جواھىر وتى :

(برىشتىنا) يان ئەوئەندە جوان وخۇش كر دوو، بەھەشتىكە، من ھەموو ئەوروىا گەراوم، بۇ نمونە بەنزىنخانەيەكەيان دروستكر دوو، ئەگەر وینەى لە ئەمرىكا ھەبىت، ئىش زۆرە، لە ھەموو گۇشەيەكى ولات، كاركردن و ئاوەدانكردەنەو، زمانى ئىنگلىزى لە جىاتى سربى جاران لە مەكتەب دەخوینن، ئەلبانىەكانى ناوچەكە بە ھەسرەتن بۇ كارو دىتن و ژيان روو لە كۆسۆفۇ بکەن. منىش وتم:
ئەدى بۇ زۆر لەوانەى لە سویدن بۇ گەرانەوھىيان خۇيان دەشارنەو، راپۇرتى خراپى تەندروستى نىشان دەدەن. وتى ئەمىيان راستە، ھەر نابىتە سوید، ديارە ھىشتا خەلكەكە لە ئارامى ناوچەكەو ھىرشى سربىەكان دۇنيا نىن.

ئەو برىقە، لە سەرەتای رەوشە ئارامەكەى كۆسۆفۇ كراو. بەشىكە لە نامىلكەى ساردو گەرم، كە لە لایەن دەزگای ھەوال لە سالى 2003 بلاوكرائەتەو.